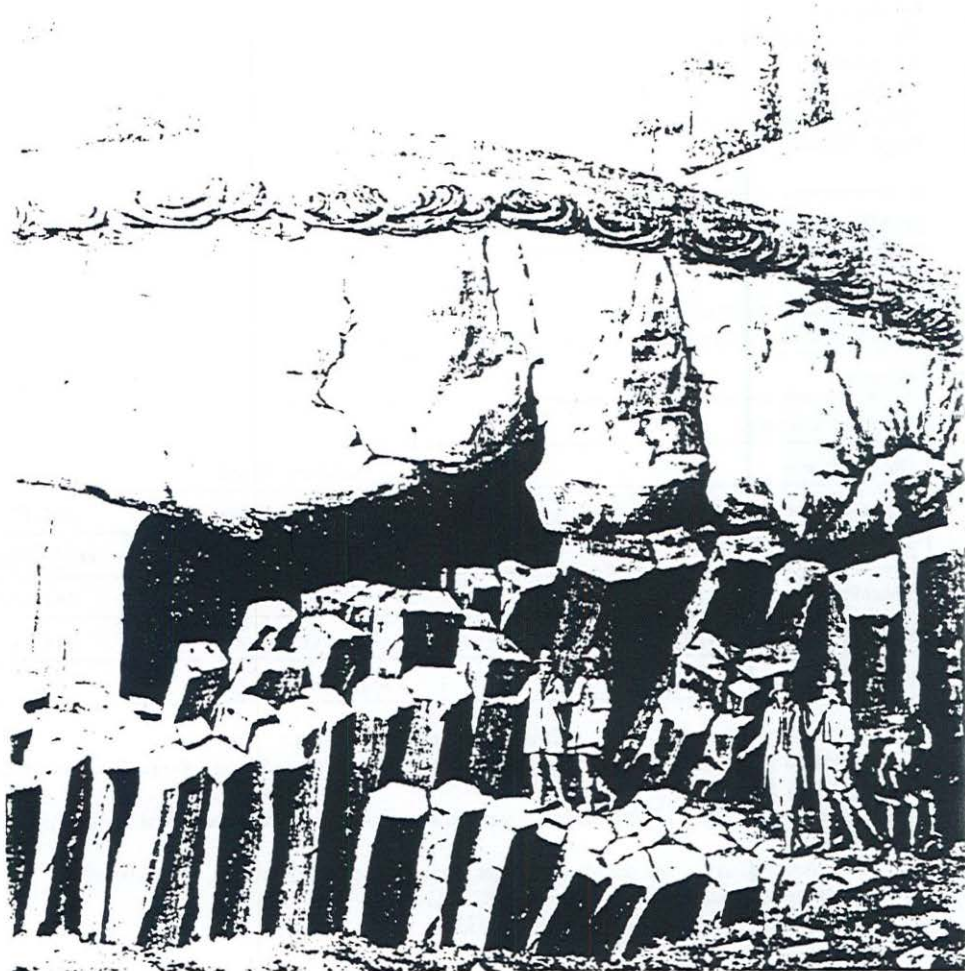

DRUKWERK

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven
Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

S.O.K.

SOK-INFO 61

december 1994

Secretariaat	SOK-Medelingen	SOK-INFO	Algemeen adres
Ed Rousseau Papenweg 116 6212 CJ Maastricht Tel: 043-251475	Ton Breuls Bovenstraat 28 3770 Kanne/Riemst Tel: 00-3212454059	Joep Orbons Holdaal 6 6228 GH Maastricht Tel: 043-618793	Natuurhistorisch Genootschap Postbus 882 6200 AW Maastricht

De stuurgroep van de SOK bestaat uit:

Ton Breuls   00-3212454059   Voorzitter
Ed Rousseau   043-251475   Secretaris

Overige stuurgroepleden:

Rik Bastiaens	020-6209495	Han Bochman	043-433355
Ed de Grood	043-293067	Olav Hensing	043-218473
Marjan Melkert	043-258608	Joep Orbons	043-618793
Roger Reinartz	043-215292	Luc Walschot	

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica".

SOK-Groeven

De SOK heeft een aantal groeven in zijn beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het betreden van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve	Beheerder	Tel:
Koelboschgroeve	Ed de Grood	043-293067
Roothergroeve	Annelies Heynen	043-611357
Nieuwegroeve	Han Bochman	043-433355
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-472560
St. Pietersberg (Noordelijk en Zonneberg)	Ed de Grood	043-293067
Fallenberggroeve	(Nog) Niet toegankelijk	-

Bij inbraak in SOK-groeve:

- Bij constatering van inbraak en/of vernielingen aan een van onze SOK-groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.
- Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.
  - 1° Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
  - 2° Han Bochman, materiaalbeheer, 043-433355
  - 3° Ed de Grood, groeveopzichter, 043-293067
  - 4° Ton Breuls, voorzitter SOK, 00-3212454059
  - 5° Ieder ander stuurgroep lid. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
- De SOK zal er dan voor proberen te zorgen dat de afsluiting van de groeve binnen vierentwintig uur hersteld is.

Voorpagina:

Op de voorpagina staat een prent uit het archief van Luc Walschot.

Oproepen van en naar SOK-Leden

Nieuwe SOK leden

Wij heten als nieuw SOK-lid hartelijk welkom :

Berden C., Old Hickoryplein 30B, 6224 AR Maastricht, Tel: 043-638477

Maes J.M.G., Adelbert v. Scharnlaan P 19, 6226 EV Maastricht, Tel: 043-624129

Meijers P., Aramislaan 80, 6213 BV Maastricht

Roeselers G., Smissenhaag 130, 6228 HK Maastricht, Tel: 043-614230

Roeselers J., Smissenhaag 130, 6228 HK Maastricht, Tel: 043-614230

Adreswijzigingen SOK leden

Bastiaens, R., Blankenstraat 280 I, 1018 SJ Amsterdam, Tel: 020-6209495

Silvertant, J., Statenlaan 103, 6301 WD Valkenburg a/d Geul, Tel: 04406-15226

SOK-Ledenadministratie

De SOK-Ledenadministratie heeft een nieuw adres.

SOK-Ledenadministratie

pa. Rik Bastiaens

Blankenstraat 280 I

1018 SJ Amsterdam

Tel: 020-6209495

OPROEP

Na overleg met Stichting het Limburgs Landschap, al weer enige tijd geleden, lijkt het mogelijk om de groeven van de Stichting voor studie-doeleinden te bezoeken.

Er lagen hier wat problemen omdat sommige groeven dichtgelast zijn en helemaal niet meer toegankelijk leken te zijn

Afgesproken is dat de SOK een jaar vooruit aangeeft in welke groeven wie wat wenst te onderzoeken. vervolgens wordt een periode, bijvoorbeeld één week, afgesproken waarin de gevraagde groeven tijdelijk open gaan voor onderzoek. SOK-leden kunnen dan -geconcentreerd- in een korte periode hun werk doen.

Om van deze door de Stichting aangeboden mogelijkheid gebruik te maken roepen wij thans SOK-leden op om onderzoeksplannen (-plannetjes) voor groeven van de Stichting Limburgs Landschap bekend te maken. Laat u mij daartoe vóór 1 januari a.s. s.v.p. schriftelijk weten wát u wáár zou willen doen.

Namens de stuurgroep,

E. de Grood

Natuurhistorisch Museum

Bosquetplein 7

6211 KJ Maastricht.

Programma SOK-Ledenavond 16-12-1994

Op vrijdagavond 16 december 1994 is om 19:30 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht weer een SOK-ledenavond.

LET OP DE AANVANGSTIJD VAN 19:30, WE HOUDEN ONS ER STRIKT AAN !!!

- Dhr Maas geeft een lezing over het Fort Eben-Emael. Dit als voorafje voor een SOK-Excursie naar dit fort het komende voorjaar.
- Ton Breuls gaat in op een klein groeetje dat op het Fort Eben-Emael ligt.
- Ed Rousseau presenteert filmmateriaal uit het Polygoon archief over onze groeven.
- Rik Bastiaens en Olav Hensing presenteren dia's met uitleg over het machinaal blokbreken in Soissons in de carrière St. Genevieve.

Opmerking betreffende parkeergelegenheden in de omgeving van het museum.

Op vrijdag 16 december is een koopavond in Maastricht. Het aantal vrije parkeerplaatsen is daarom zeer beperkt. Houdt hier rekening mee, want de politie controleert heel stipt op fout-parkeerders.

Nieuwjaars bijeenkomst Kring Maastricht en SOK, 5 januari 1995

Op donderdag 5 januari 1995 is er de jaarlijkse nieuwjaars bijeenkomst samen met de Kring Maastricht en de SOK. Ditmaal staat de gerestaureerde onderwijs-film uit 1918 in het middelpunt. Deze film handelt over het mergelland en bevat veel beelden over de Sint Pietersberg en andere mergelzaken. De SOK is hierbij nadrukkelijk uitgenodigd. Aanvang 8:00 uur in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

Kranteknipsel: Het is zeer serieus met de Sint Pietersberg !!!

1108 15-10-94

Vernieling in Zonneberggrot

Van onze verslaggever

MAASTRICHT - Drie Maas-trichtenaren in de leeftijd variërend van 17 tot 21 jaar hebben donderdagavond vernielingen aangericht in de Zonneberggrot op de Sint Pietersberg.

Een VVV-gids die hamergeklop hoorde in de grot waar-schuwde de politie. Het drietal had de toegangspoort vernield en was op het moment van aanhouding bezig met een moker een gemetselde muur te slopen.

Verslag ledenavond 23 september 1994,

Deze ledenavond stond in het teken van vakantie, Sleutelbeheer St. Pietersberg en de dood... Ton heette de 30 aanwezige van harte welkom op deze eerste SOK avond van het seizoen. Ed de Groot zou als eerste iets vertellen over het sleutelbeheer. Het sleutelbeheer werd toegelicht in 4 fasen te weten:

De oude regeling die min of meer inhield dat de berg gewoon openstond en dat dus iedereen de berg kon bezoeken was verre van ideaal. Dit ging soms gepaard met agressief gedrag van 'berglopers'. De provincie moest op een gegeven moment iets doen en daar is het beheersplan uit voortgekomen, want de St. Pietersberg is een natuur- en cultuurhistorisch monument. Dit beheersplan is nog niet ingevoerd, maar dat zal op korte termijn wel gebeuren. Op dit moment is de berg dicht en er is zelfs controle op de ingangen. Eventuele kapotte sloten worden snel vervangen. Het wordt allemaal serieuzer. We bevinden ons nu in een overgangssituatie waarbij de VVV nu het sleutelbeheer heeft en dat lukt heel aardig.

De nieuwe situatie laat zien dat het verkrijgen van een aparte vergunning lastig is. De taak wordt door de provincie nu serieuzer genomen. Er is een advies- en begeleidingscommissie waaraan onder andere de SOK, VVV, ENCI en Staatstoezicht op de Mijnen aan deelnemen.

Alle berglopers die in verenigingen enz. zitten die niet erkend zijn kunnen in principe dan geen toestemming krijgen voor het betreden van het gangenstelsel van de St. Pietersberg.

Het ziet er nu uit dat er een algemene bezoekerregeling kan komen waarbij de VVV en de SOK nauw gaan samenwerken om dit van de grond te krijgen. Deze bezoekerregeling houdt in dat in principe iedereen de berg kan bezoeken mits Staatstoezicht op de Mijnen de berg goedkeurt.

De tegenwoordige regeling waarbij de sleutel van de berg moet worden opgehaald bij E. Lamkin is tijdelijk. Er zal te zijner tijd een andere regeling worden getroffen om de berg te betreden. Als laatste voegde Ed eraan toe dat er op dit moment te weinig onderzoeksresultaten gepubliceerd worden betreffende de St. Pietersberg en dat Stichting Natuurmonumenten de berg eventueel wil overnemen. Hieruit kunnen allerlei andere regelingen vloeien die misschien tot een consistent beheer van de St. Pietersberg leiden.

Na dit hoorcollege kon J. Silvertant z'n handel te koop aanbieden. Het betrof enige carbidlampen, de 'dikke' van Schaik, de 'kleine' van Schaik en enige 'kleine' van Wijngaarden.

J. Spee deelde mede dat hij op zoek is naar artikelen, foto's van opschriften enz. over de dood in de berg. Bijvoorbeeld zoiets als het opschrift van Mengels in het voormalig zuidelijk gangenstelsel.

Na deze mededelingen vertelde T. Breuls iets over een onderaardse leisteengroeve in Vielsalm gevolgd door een verslag van O. Hensing over de ondergrondse wereld van Soissons en omstreken.

Hierna werd de avond afgesloten met de dringende mededeling van T. Breuls dat we toch echt mensen nodig hebben om de ledenavonden te vullen en dat niet altijd dezelfde mensen dat moeten doen.

Rik Bastiaens, 30 oktober 1994

Versterking van de Stuurgroep

De wel zeer oplettende lezer (M/V) onder u heeft opgemerkt dat er op pagina 2 van deze SOK-INFO een minuscule verandering in de opmaak is. Schijnbaar "achteloos" is een naam toegevoegd in de kolom van de Stuurgroep: Marjan Melkert.

Eeuwen geleden was eens een vrouw in de Stuurgroep, (de overigens eeuwig jonge) Annelies Heynen. En nu is er dan eindelijk Marjan, die haar vrouwtje moet staan in het mannelijk (?) grotterewereldje.

Marjan studeert aan de Faculteit der Cultuur Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Limburg. Op aanvraag van de SOK en begeleid door Ed de Groot én in opdracht van de Wetenschapswinkel van de RL studeert ze af op "Onderzoek van de waarden van de gangenstelsels van de Sint Pietersberg", waarbij onder andere gekeken wordt naar de wenselijkheid en de mogelijkheid van het toekennen van een cultuur-monumenten-status aan de gangenstelsels.

U begrijpt dat het meer omvat dan deze ene zin, maar onze doctorandus in wording zal de SOK in woord en letter verslag doen van haar eindconclusie.

Binnen de SOK zal Marjan ondermeer contacten leggen en houden met de leden, gebruik makend van een vaste rubriek in SOK-INFO (zie elders in dit blad).

Marjan is als gids van de VVV al diverse jaren werkzaam in het Noordelijk Gangenstelsel en de Zonneberg, ze is 18 jaar jonger dan de voorzitter en ze is ongetrouwd.

We wensen haar veel succes met haar studie en haar SOK-ambities.

Ton Breuls, voorzitter.

Recente publicaties

SPELEO 14, 15 en 16

Dit tijdschrift van de Tsjechische speleologische vereniging "Ceska Speleologica Spolecnost" bevat ook vaker artikelen over door mensenhanden gemaakte onderaardse zaken. Het is geheel in het Tsjechisch, maar van sommige artikelen zijn engelse samenvattingen te krijgen. Deze laatste drie nummers bevatten artikelen over een ondergrondse ruimte bij een Augustijner klooster. Verder is nummer 16 geheel gewijd aan het Congres dat in augustus 1993 in Praag gehouden was over de groeves en mijnen in Tsjechië. Er is een artikel over iedere plaats die bezocht is en de lezingen die gehouden zijn, komen ook aan bod.

GRSMA no. 15

De Belgische studiegroep GRSMA heeft in hun uitgave nummer 15 een grote studie uitgevoerd naar de ondergrond van Charleroi. Het gaat hier voornamelijk om vestingwerken en enkele losse groeven-gangen. Verder staat er nog een artikel in over drie nieuwe vleermuis-reservaten die geopend zijn in onderaardse ruimtes. Een artikel over een ijskelder in Frankrijk sluit deze publicatie af.

Subterranea Britannica Newsletter no. 13.

Onze Engelse zustervereniging brengt een aantal maal per jaar een info uit vergelijkbaar met onze eigen SOK-INFO. Veel publicaties en korte weetjes. In te zien bij Joep Orbons.

"Even voorstellen: een nieuwe rubriek".

Omdat het ledenaantal van de SOK de laatste tijd stevig gegroeid is, en daarom veel leden elkaar niet kennen, leek het me aardig om een rubriek in de SOK-INFO te starten waarin zij aan elkaar voorgesteld worden. Op deze manier kunnen we over elkaars activiteiten en interesses geïnformeerd worden, wat de onderlinge samenwerking bij ontdekken en onderzoeken, het maken van inventarissen en andere zaken, wellicht kan bevorderen. Dat hierbij voor de vorm van kleine interviews gekozen zal worden, waarbij iemand voor het voetlicht gebracht wordt, heeft te maken met het feit dat er veel SOK-kers zijn die hun eigen activiteiten zo bescheiden inschatten dat ze er normaal weinig mededeelzaam over zijn. Dat is jammer, omdat voorbeelden van activiteiten anderen weer op ideeën kunnen brengen voor nieuwe ondernemingen. In de artikelen kunnen ook vragen aan bod komen, waar anderen weer een (stuk) antwoord op kunnen geven. Op deze manier kunnen in een informele sfeer dingen aan bod komen die de aandacht van de hele studiegroep waard zijn en die anders te veel in het donker blijven.

In willekeurige volgorde wil ik graag een afspraak met leden maken om samen tot een aflevering van "Even voorstellen:..." te komen. Zo kunnen onderzoeken en problemen daarbij, of vorderingen en resultaten ervan aan de orde komen. Daarnaast kunnen wensen of vragen aan bod komen. Dit alles met het oog op een open uitwisseling van ideeën, gedachten en informatie te bevorderen. Daardoor kunnen onze geliefde gangenstelsels en hun nu nog vaak verborgen geheimen ontsluitend en voor het voetlicht gebracht worden. Op deze manier kunnen zij en de studies die wij er van maken de aandacht krijgen die ze verdienen. Binnenkort hoop ik op jullie medewerking voor deze rubriek, in de vorm van een gesprek en de begeleiding van het artikel, dat alleen met instemming van de betrokken persoon gepubliceerd zal worden. Mocht iemand al voorgesteld willen worden, aarzel dan niet om contact met me op te nemen, dan gaan we aan de gang.

Marjan Melkert.
Henri Goovaertsweg 4
2612 BX Maastricht
043 - 258608.

BOES

Plan voor Expositie in 1995

De stuurgroep heeft een expositieplan in gang gezet voor het komende jaar. Het is de bedoeling om in de zomer een tentoonstelling over de onderaardse gangenstelsels te realiseren die ondermeer onderdeel zal uitmaken van het congresprogramma in augustus.

Deze (blok)kar wordt getrokken door de zg. tentoonstellingscommissie (Luc Walschot, Rik Bastiaens, Olav Hensing, Han Bochman en ondergetekende). Een en ander wordt gegoten in een vorm van een samenwerking tussen het Natuurhistorisch Museum Maastricht en de SOK. Het museum zal zorgdragen voor een basis-budget, de locatie (de kapel van het museum) en de vormgeving. De SOK neemt het verzamelen van de objecten, de story-line en de productie voor haar rekening.

Gedacht wordt aan de periode juli/augustus 1995 tot in de 1^e week van september. Er zal waarschijnlijk een officiële opening plaatshebben einde juni. Verder is het de bedoeling om het congres in het museum rond de expositie te ontvangen, met evenzeer een wat officieel tintje. Mogelijk dat het stadsbestuur zich zal laten vertegenwoordigen.

De voorlopige werktitel is "Sprekend duister" (we zoeken nog een definitieve titel. Heeft u een idee?). Deze titel dekt wel de inhoud want het zal uitsluitend gaan om hetgeen de berg zelf vertelt. Aan de hand van (soms weinig opvallende) verschijnselen die de bergwandelaar kan tegenkomen worden diverse items uitgespit, geïllustreerd met -waar enigszins mogelijk- objecten, afkomstig uit de berg.

De expositie toont de onderaardse gangenwereld als getuige van haar eigen geschiedenis.

Voorlopig liggen de volgende thema's in de belangstelling van de commissie:

1. Het labyrint (duisternis, stilte, oriëntatie, verdwalen, het landschap).
2. Licht in de duisternis (soorten lampen, smuuskes, toortsen, etc.).
3. Sporen van noeste arbeid (zaag/kap-sporen, technische en geologische problemen, verzuchtingen van de blokbrekers).
4. Tekens aan de wand (iconografie, bezoek allerlei, de grot als gastenboek, een historisch archief).
5. De bodem als getuige (vondsten als belangrijke bouwstenen voor de reconstructie van de groeve-historie).
6. Wat doet de SOK (voorbeelden van onderzoek).

Als het een beetje meezit wordt de expositie geschikt gemaakt voor een rondreis, dat wil zeggen dat ze ná Maastricht ook in andere plaatsen (Riemst, Valkenburg) kan worden opgebouwd. Tevens wordt gedacht aan meertaligheid in de teksten.

Voor suggesties en tips zijn wij zeer ontvankelijk en kunt u terecht bij alle commissie-leden.

Ed de Grood.

IN HET KOMENDE JAAR 1995.

Symposium 1995

1995 wordt een druk jaar voor de SOK

Na Maastricht, Parijs, Napels, Bath en Praag is Maastricht (dus de SOK) weer eens "aan de beurt" om een internationaal symposium te organiseren:

The International Symposium on Souterrains

van zaterdag 19 augustus t/m vrijdag 25 augustus 1995

Een hele week zo'n 50, 60 of meer collega's uit Europa ontvangen, huisvesten, voeden en laven, lokaties bezoeken, lezingen organiseren, vervoer, enz.. het is een hele klus!

Het thema van dit internationaal treffen zal deels parallel lopen met de SOK-tentoonstelling (zie elders in deze SOK-INFO). Het juiste programma is nog niet rond, maar "een dagje" veiligheid staat ook op de rol, temeer omdat de Belgische Dienst der Mijnen in principe hun medewerking in organisatie (en geld) hebben toegezegd. (Omdat we weten dat een zekere W.M. van Staatstoezicht dit ook leest zullen we maar zeggen dat deze Dienst ook belangstelling heeft.)

Het zal u duidelijk zijn dat nog veel geregeld moet worden, maar de hoofdlijnen liggen min of meer al vast.

Deze aankondiging in SOK-INFO is de eerste op rij. We zullen u van het verdere verloop op de hoogte houden.

Joep Orhons, Roger Reinartz en Ton Breuls vormen op dit ogenblik nog het organisatiecomité.

Maar iedereen die denkt een helpende hand te kunnen bieden is van harte welkom!!

Voor meer informatie zie onze eerste mailing, (Nederlands-talig) op de laatste pagina's van deze SOK-INFO.

Illegale wandelgroepen mogen St. Pietersberg niet meer in

TROUW
24 08
1994

Van een onzer verslaggeefsters
MAASTRICHT – Illegale wandelgroepen, die voorheen gedoogd werden in de grotten van de St. Pietersberg, moeten nu onderaardse gangen graven om binnen te komen. Jaren konden de 'berglopers' zonder problemen de grotten in, maar sinds enkele weken heeft de provincie Limburg (onder wier beheer de grotten vallen) de toegangen naar de grotten hermetisch afgesloten.

Leden van een van de wandelgroepen, de Zate Berreg Lopers, doen deze week in dagblad De Limburger hun beklag over het afsluiten van de ingangen. Volgens hen doen zij geen vlieg kwaad, en ziet de politie het onderscheid niet tussen vanda-

len en 'echte' berglopers. De wandelaars zeggen dat ze zelfs rommel opruimen en vernielde grottekeningen restaureren.

De meeste illegale ingangen van de St. Pietersberg zijn sinds vorige maand afgesloten met schuttingen en hekken. Daarnaast zijn de twee officiële toegangspoorten weer in gebruik genomen. De VVV opent de poorten nu alleen voor toeristische groepen en voor wetenschappelijke doeleinden, zoals onderzoek van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven.

Een belangrijke reden om tot strikte naleving van de regels over te gaan is dat vandalen regelmatig vernielingen in de grotten aanrichtten. Ook vierden groepen jongeren 'spannende feesten' in de gewelven, waarna de beheerders niet zelden de ach-

tergelaten rommel moesten opruimen.

De illegale wandelgroepen vinden dat zij het tegenovergestelde zijn van de vandalen en feestgangers. Ze zouden juist rommel opruimen in de grotten en vernielde grottekeningen restaureren.

Woordvoerder G. van der Zanden van de provincie zegt dat de wandelgroepen – het zou gaan om enkele tientallen van deze groepen die honderden leden tellen – nog nooit hebben bewezen dat ze van nut zijn voor het beheer van de grot. Als ze dit wel kunnen aantonen, mogen ze de provincie om toestemming voor een bezoek vragen. „Wij krijgen echter zelden of nooit een verzoek voor een bezoek.”

Eventueel kunnen leden van een wandelgroep zich, zegt Van der Zanden, bij een VVV-groep aanslui-

ten. Hij erkent dat dit minder spannend is, maar de provincie heeft – behalve het voorkomen van vandalisme – nog verscheidene andere redenen voor het huidige beleid.

Zo zijn de gangen buiten de officiële VVV-route niet allemaal veilig: hier en daar bestaat instortingsgevaar. Verder verdwalen er ieder jaar één of twee mensen in het uitgebreide gangenstelsel. Ten slotte maakt de provincie zich zorgen over de gezondheidstoestand van de vele vleermuizen die in de grotten wonen. Deze diertjes worden opgeschrikt door loopgeluiden en stemmen. De politie van Maastricht houdt op het moment extra toezicht bij de grotten om het graven van gangen, het doorknippen van sloten en het omzagen van schuttingen te voorkomen.

Jaargang 21 nummer 1
Lente 1994

Uitgave van de Stichting
het Limburgs Landschap

Oplage 13500
Verschijnt 4x per jaar

manier.
leg met de
beherende instanties
samen besproken. Scheiding
bruik moet een oplossing
n. Omdat mountain-bikers
er op regionale schaal opereren
an met relatief kleine aanpassingen
n de natuurterreinen veel resultaat
worden bereikt.

Ongewenste bezoekers

in de Noordlimburgse terreinen
den twee uitgebrande auto's
den. Een gestolen auto
schthebbende worden
s vorig jaar werd

...loek werden vijf pony
ons medeweten ingeschaard.

In september werden in Zuid-
Limburg alle hekken in de ingangen
van onderaardse mergelgroeven
dichtgelast.

De zeer frequente vernieling van
sloten maakte dit noodzakelijk.
Vanzelfsprekend blijven de groeves
voor wetenschappelijk onderzoek
bereikbaar. Er is in overleg met
de onderzoekers een praktische
oplossing gevonden.

KNIPSELS

HET BELANG VAN LIMBURG 19.09.1994

Instorting in Valmeer

RIEMST.— De brandweer van Tongeren werd zaterdagochtend
kort voor 5 uur opgeroepen voor een interventie aan de Krukstraat
18 in Valmeer (Riemst). Op de binnenkoer van de antiekzaak «Ode-
hof» was de grond ingezakt met de instorting van een opslagplaats
tot gevolg. Er was een gat van meer dan anderhalve meter diep ge-
slagen. Een van de muren van de stal steunde op een oude waterput
die het had begeven ingevolge de hevige regenval. De brandweer
moest het gebouw stutten om verdere instorting te voorkomen.

even hoop
op nieuwe
kuil.....
maar
helaas...

DE LIMBURGER 23.08.1994

VLEERMUIZEN PAREN IN GROT

* De beheerders van de Gemeentegrot in
Valkenburg werden gisterochtend verrast
door een luid piepende groep van ruim
honderd watervleermuizen, die in trossen
bijeën hingén boven de ingang van de grot.
Volgens vleermuiskenmers van het Natuur-
historisch Genootschap in Limburg komen
de vleermuizen hier bijeen om te paren. De
mannetjes maken daarbij een hoë, hoo-
hoog piepend geluid om zo het onderscheid

tussen de seksen duidelijk te maken.
Meestal duurt deze groepsvorming maar
een of twee dagen. De watervleermuis is op
het moment de meest algemene soort in
Zuid-Limburg. Het is een vrij klein dier
met een lengte tot 5,5 centimeter en een
spanwijdte van 24 centimeter. Het jaagt op
insecten tot vlak boven de waterspiegel
van beken, meertjes en rivieren

Foto: HILLS HABETS

KNIPSELS

Internationaal overleg over de Sint-Pietersberg

RIEMST.— Donderdag 18 augustus wordt in Luik gepraat over het beheer van de Sint-Pietersberg en de bescherming van het Plateau van Caestert. Rond de tafel zitten de provinciebesturen van beide Limburg en Luik en de gemeentebesturen van Riemst, Maastricht, Visé en Bassenge. Zij hebben te maken met de grensoverschrijdende werking van ENCI en de daarmee samenhangende problemen van grondwateronttrekking voor mergelwinning, afvalverbranding en andere.)

Riemst neemt deel aan het overleg op voorwaarde dat er geen mergelontginning gebeurt onder D'n Observant en dat in overleg met de betrokken partijen de huidige concessiegrens wordt herzien.

Er moet ook een globaal beheersplan voor Sint-Pietersberg en Jekervallei worden opgesteld en Caestert moet een stiltegebied worden waar wandelaars kunnen genieten van de prachtige natuur. Dit gebied wordt nu al te veel verstoord door mountainbikers, crossers en alpinisten, vindt het gemeentebestuur van Riemst. Tenslotte moet de procedure worden ingeleid voor de klassering als monument van het ondergronds gangenstelsel op Limburg en Waals gebied.

BELANG VAN LIMBURG 1994 V.M.

Bij de voorplaat

"De Duivelsgrot bij Maastricht heeft een imposante entree. Daarachter gaan geheimen schuil, die met behulp van landmeetkundige technieken worden ontsluit." "

Copieën van dit artikel zijn te verkrijgen bij Ed Stevenhagen of redactie "Knipsels".

NEDERLANDS GEODETISCH
TIJDSCHRIFT

GEODESIA

36e jaargang no 7/8
juli augustus 1994

"GEODESIE VAN DE ONDERKANT
BEKEKEN"

door E.E.F.Stevenhagen

Uit het voorwoord:

"Geodesie is meer dan landmeten en wordt ook door vrijwilligers beoefend. Eén van hen geeft in deze bijdrage een sfeerverslag van onderzoeks- en meetwerk in Limburgse grotten. Met professionele apparatuur vervaardigt men zonder enige overheidssteun ondergrondse GBK's. (Grootschalige basiskaarten nvr) Lezers komen van "boven de grond" bekende zaken tegen. Maar men verneemt ook van de "mollofoon" van Speleo België, in het Engels netjes een "magnetic induction location device" geheten. Al met al een aparte "reportage" over vrijwilligers in de geodesie. En in meerdere opzichten: van binnen uit."

NGT Geodesia is een uitgave van de Stichting Nederlands Genootschap voor Geodesia.

Ook toen al moeilijkheden inzake kartering mergelgroeven

Evenals thans had men destijds ook moeilijkheden m.b.t. een behoorlijke kartering van de onderaardse mergelgroeven, zoals blijkt uit een brief van de heer Bogaert dd. 15 januari 1877, gericht aan de heer van der Elst.

De heer Bogaert is gedurende zijn ambtsperiode bij lange na niet gereed gekomen met het in kaart brengen van de mergelgroeven en hij motiveerde dit als volgt:

"Behalve de mij in 1851 opgedragen dienst van Ingenieur der Mijnen, werd ik ook belast met het Stoomwezen in Limburg. In de eerste jaren vereischte dit weinig tijd, doch toen de jaarlijksche herzieningen der Stoomtuigen voorgeschreven werden, en mij den dienst voor Noord-Brabant, en later ook nog die voor Zeeland, opgedragen werd, is met het steeds toenevende aantal Stoomtuigen, den dienst van het Stoomwezen hoofdzaak geworden, en weldra moest ik het van den Ingenieur der Mijnen echter nimmer voorgeschreven opnemen en in plan brengen der Steengroeven afzien en mij tot het toezicht bepalen, zoo als uit mijne verslagen enz. gebleken is. Hetgeen ik aan bedoelde opmetingen, enz. in de eerste vijf à zes jaren mijner betrekking gedaan heb was omdat ik *toen* de tijd had om van lieverlede in de bestaande leemte te voorzien. Ware ik niet met het Stoomwezen in de drie Zuidelijke Provinciën belast geweest, zoude de opnemingen en het in kaart brengen daarvan vrij wat meer gevorderd zijn. Het nu bestaande kan in zeker opzicht als maatstaf dienen om na te gaan hoeveel tijd er ongeveer nog zal verlopen alvorens men in het bezit kan zijn van de volledige plans der ontgonnen gedeelten. Met het opnemen en in kaart brengen van de Catacombes van Parijs, is men ruim 22 jaren, met een personeel van 20 à 23 beambten, bezig geweest.

Bij gelegenheid der op 10 september 1875 met Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandse Zaken bespreking der door mij te doene aanvraag tot bekoming van eervol ontslag, verzocht ik den Minister, om na overgave van den dienst van het Stoomwezen, nog drie maanden met het mijnwezen belast te blijven, teneinde hetgeen ik van enige Steengroeven opgenomen, doch slechts gedeeltelijk in kaart gebracht had, te kunnen afmaken. Dit werd mij door den Minister toegestaan. Na overgave van den dienst van het Stoomwezen op 1e April jl., bleven er nog zaken van het mijnwezen in behandeling die ik voor zoo verre zij toen reeds hiertoe vatbaar afgedaan heb.

Hiertoe heb ik echter tot mijn leedwezen, bijna niets aan de plans der Steengroeven kunnen doen. Ik ben, zoo als U bekend is, eenige dagen na de dienstovergave van het mijnwezen eene geruime tijd, op reis geweest. Sedert eenige weken ben ik met het beloofde werk begonnen, en wel met de voornaamste, dat is de uitgebreidste groef, de zoogenaamde Valkenburger, die zich voor het grootste in de gemeente Berg en Terblijt en Oostwaards in die van Oudvalkenburg uitstrekt.

Ik zie nu echter dat de taak die ik opgelegd heb meer tijd vereischen zal, als ik mij voorstelde. Ik hoop het minuut of werkplan daarvan, met de daarop ook opgebrachte zoogenaamde Fluweelenberg, en zoo mogelijk ook nog die van Trickergrub en de Hoornsberg, waarvan gebleken is dat een gedeelte zich onder de Valkenburger groef bevindt, in 3 à 4 weken in zooverre gereed te hebben, dat met in 't net overbrengen of wel calkeren daarvan kan begonnen worden.

Daarop zal dan de Geulermerngroef volgen, en later de, voor het oogenblik niet meer in ontginning zijnde Velterberg, en die onder de ruïne van het oude Kasteel van Valkenburger.

In de veronderstelling dat U dit mijn antwoord ter kennis van den Minister brengen zult, voeg ik hiernevens, ter beoordeeling van het werk aan eene detail opname verbonden, de kalque van een klein gedeelte, van het eerstgenoemde plan en wel dat alwaar de groote instorting die in 1848 plaats gehad heeft, zich in de groef vertoond. Hierbij is de gehele linkerwand gevolgd van de ingang af tot aan de laatste (twaalfde) in de groef zichtbare instorting. Volgens ook reeds vroeger bestaande plaatselijke verordeningen, moet in den regel, elke pijler ten minste 4,25 meter lang en breed zijn en aldus blijven. Men ziet uit nevenstaande calque op welke groote schalen vóór 1848, bij gebrek aan toezicht, roofbouw (Raubbau) gepleegd is".

SOK-expo(tje) te Kanne

Op uitnodiging van de Gemeente Riemst trokken wij op zondagmorgen 18 september jl. naar Kanne voor de Provinciale Natuurdag aldaar. Als expositiecommissie van de SOK hoopten wij met deze expo niet alleen de bekendheid van de SOK bij het publiek te vergroten, maar ook alvast wat ervaring op te doen voor de grote expositie van Zomer 1995.

Samen met Han Bochman en Rik Bastiaens gingen we dus aan de slag. Han had weer een indrukwekkende verzameling vondsten meegenomen en hiermee werd een fraaie stand ingericht. Ook de platen van de SOK-vleermuis tentoonstelling uit Praag en Bath kwamen daarbij goed van pas. Als overburen hadden wij de vereniging tot redding van de Sint Pietersberg en naast ons een heuse schoenverkoper (Natuurschoenen, wel te verstaan). Verder was er een fraaie maquette van kasteel Caestert en Fort Eben-Emael te zien. Tegen drie uur werd het gelukkig wat drukker ondanks het regenachtige en koude weer.

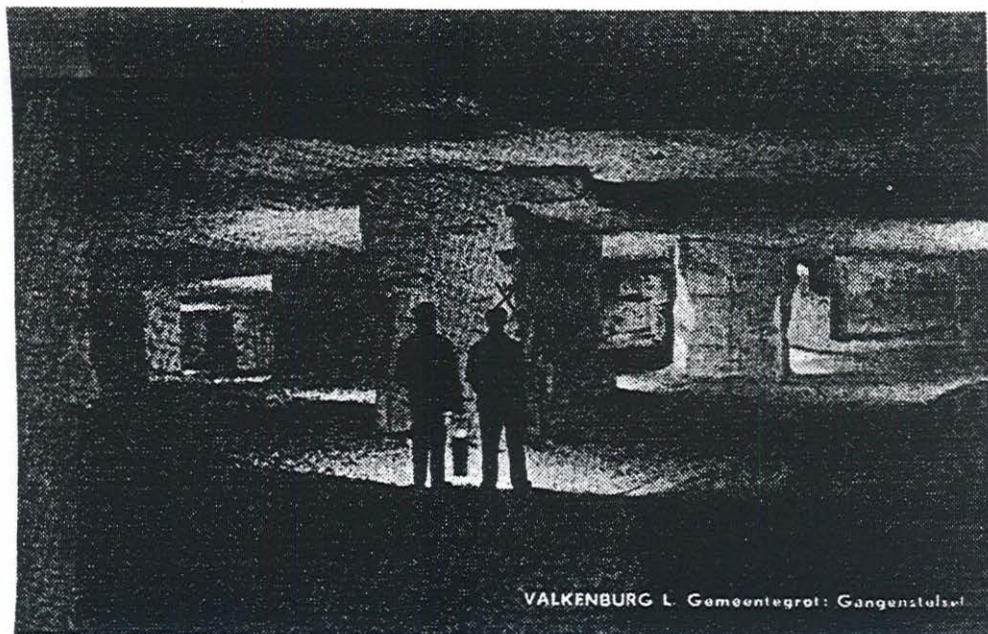
Aan het eind van de middag gaf de directeur van de CBR een lezing over "CBR en de natuur" gevolgd door een diaprojectie van Ton Breuls over het voor vele onbekende ondergronds landschap.

Al met al een geslaagde dag.

Olav Hensing

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SOUTERRAINS

VALKENBURG L. Gemeentegrot: Gangenstelsel

**Maastricht
Nederland
19 augustus 1995
tot en met
25 augustus 1995**

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SOUTERRAINS

Van 19 tot en met 25 augustus 1995 wordt in Maastricht een symposium gehouden met als thema "De door mensenhanden gemaakte ondergrond". Dit symposium hoort thuis in een reeks van symposia over dit thema die in de afgelopen 10 jaar over geheel Europa zijn gehouden. Nadat Maastricht, Parijs, Napels, Bath en Praag reeds aan bod zijn geweest, is het ditmaal wederom de beurt aan Nederland.

In het gebied rondom Maastricht komt de kalksteen, bekend onder de naam Maastrichtien, in de dalen aan het oppervlakte. Dit is door de eeuwen heen een goede gelegenheid geweest om deze ideale bouwsteen te ontginnen. 155 jaar geleden is het gebied door midden gesneden door de landsgrens van België en Nederland. Tijdens dit symposium zal in beide landen de geschiedenis en de techniek van deze ontginning en het gebruik naderhand ter tafel komen.

Het correspondentieadres van dit symposium is:

International Symposium on Souterrains
p/a P. J. Orbons
P.O. Box 1614
NL 6201 BP MAASTRICHT
The Netherlands / Les Pays-Bas

Symposiumprogramma

(Onder voorbehoud)

- Er zijn 6 symposiumdagen waarbij iedere dag zijn eigen thema heeft dat in lezingen en bezoeken tot uitleg komt.
- Na het 6 dagen durende symposium bestaat nog de mogelijkheid aan een twee dagen durend post-symposium deel te nemen, waarbij de nadruk meer op ontspanning ligt. Het programma hiervan zal later worden ingevuld.

Zaterdag	19 augustus 1995	Ontvangst en kennismaking
Zondag	20 augustus 1995	Begin en einde van ondergrond. Bezoek aan vuursteenmijnen, toeristische exploitatie en afgravingen
Maandag	21 augustus 1995	Blokbreken en mergeltoepassingen. Bezoek aan een werkende ondergrondse steengroeve met restauratie-atelier.
Dinsdag	22 augustus 1995	Veiligheid. Lezingen en bezoeken over het stabiliseren en zeker stellen van onderaardse groeven.
Woensdag	23 augustus 1995	Studiedag. Posterpresentatie, films, computer programma's, SOK-tentoonstelling en demonstraties. In de middag ontvangst door het Gemeentebestuur van de stad Maastricht. Namiddag is vrij te besteden
Donderdag	24 augustus 1995	Oorlog en vrede. Militaire toepassingen en vlucht mogelijkheden in het onderaardse.
Vrijdag	25 augustus 1995	Bijzondere toepassingen. Ochtendbezoek aan de Jezuïetenberg. In de middag is het symposium ten einde.
Zaterdag en Zondag	26 en 27 augustus 1995	Postsymposium met nader in te vullen programma.

Enige organisatorische opmerkingen

- Het symposium wordt georganiseerd door een werkgroep van de SOK, de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven. Deze studiegroep is deel van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.
- De kosten van het symposium zullen zo beperkt mogelijk gehouden worden. We streven er naar niet boven de totaalkosten uit te komen van DFL 350.00 (DM 310, FF 1.100, £ 130). Hiermee worden de kosten van vervoer, eten, bezoek, drukwerk en verzendkosten gedekt. Het avondeten op de vrije woensdagmiddag is voor eigen rekening.
- Overnachtingen worden apart georganiseerd. Er is voor ieders beurs een overnachtingsmogelijkheid.
  - » De stad Maastricht biedt een keur aan hotels in alle prijsklassen.
  - » Er zijn verschillende campings rondom Maastricht.
  - » Er is de mogelijkheid tot gratis overnachtingen in geïmproviseerde onderkomens.
- Op het aanmeldingsformulier dat rond februari 1995 wordt toegezonden kunt u uw definitieve keuze bekend maken wat de overnachtingen betreft.
- Voor vervoer van en naar de overnachtingsplaatsen wordt gezorgd.

(Vervolg, zie ommezijde)

Vooraanmelding

Deze vooraanmelding is vrijblijvend

Ik blijf graag op de hoogte van het symposium.

Ik ben van plan met ___ personen het symposium te bezoeken

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

Land:

Ik wil een lezing houden:

Nee Ja Thema:

Titel:

Ik wil een posterpresentatie tonen:

Nee Ja Thema:

Titel:

Enige organisatorische opmerkingen

(Vervolg)

- Tijdens het symposium is er een SOK-tentoonstelling in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht over de Belgische en Nederlandse groeven.
- Lezingen van gastsprekers zijn welkom. Voor de lezingen zijn, inclusief vragen, maximaal 30 minuten beschikbaar. Op het vooraanmeldingsformulier kunt u aangeven of u een lezing wilt houden.
- De voertalen van het symposium zijn Engels en Frans. Al het drukwerk is in beide talen beschikbaar.
- Iedereen die onderstaand vooraanmeldingsformulier instuurt, is er van verzekerd dat hij of zij op de hoogte blijft van dit symposium. Het verplicht tot niets, maar u bent er zeker van dat u niet buiten de boot valt.
- Het definitieve inschrijvingsformulier wordt rond februari 1995 verstuurd. We hopen dan in mei alle inschrijvingen binnen te hebben.
- Deze brochure is vrij kopiëerbaar. Verspreid deze onder uw kennissen en/of clubgenoten.

International Symposium on Souterrains
c/o P.J. Orbons
P.O. Box 1614
NL 6201 BP MAASTRICHT
Nederland

WAAR HEBBEN ZE
ONS NU GEDROPT?

AFZ: NL 6228 GH 6